

Ekologisen järkivihreyden tiekartta

Forssan kaupunki

Järkivihreät toimet ovat osa Forssan historiaa ja tulevaisuutta

Forssan kaupunginvaltuusto hyväksyi jo vuonna 1994 Euroopan kaupunkien yhteisen kestävän kehityksen asiakirjan ohjeellisesti noudatettavaksi kaupungin suunnittelussa ja päätöksenteossa. Forssan kaupungin ensimmäinen kestävän kehityksen toimintaohjelma valmistui vuonna 1997. Ensimmäiset kestävän kehityksen indikaattorit laadittiin vuonna 2002. Vuonna 2003 laadittiin kestävän kehityksen toimintaohjelma ja vuonna 2004 valmistui ensimmäinen Forssan ympäristön tilasta kertova julkaisu. Indikaattorit uudistettiin vuosien 2010 ja 2011 aikana.

Vuonna 2015 Forssa rakensi muiden edelläkävijäkaupunkien kanssa Sitran ohjauksessa pitkän aikavälin resurssiviisauden tiekarttamallin ja liittyi mukaan Suomen resurssiviisaiden kuntien FISU-verkostoon. Samoihin aikoihin kaupunkistrategiaan tuotiin vahvasti mukaan Järkivihreä Forssa –ajattelu, jonka tueksi rakennettiin myös Järkivihreä toimintatapa –ohjeistus. Siinä annettiin myös järkivihreät palvelulupaukset konsernitasolla ja yksiköittäin.

Kestävän elinvoiman menestystekijöitä korostettiin kaupunginvaltuuston vuonna 2019 hyväksymässä kaupunkistrategiassa. Strategian päivityksen yhteydessä vuonna 2022 sovittiin ekologisen järkivihreyden tiekartan laadinnasta. Strategiset tavoitteet konkretisoidaan palveluihin ja kaupungin toimintaan valtuustokausittain strategiaa täydentävissä linjausasiakirjoissa ja vuosittain talousarviokirjassa.

Järkivihreä Forssa 2030

Forssan kaupunkistrategian ytimenä on ajatus järkivihreydestä, joka on forssalainen tapa edistää forssalaisten hyvinvointia ja Forssan elinvoimaa kestävä kehityksen periaatteita aktiivisesti toteuttaen. Järkivihreys on osa yhteisöllisyyttä ja se koskee kaupunkiorganisaation ohella forssalaisia yrityksiä, oppilaitoksia, yhdistyksiä ja järjestöjä sekä yksityishenkilöitä. Järkivihreys on ihmisten tekoja ihmisille. Järkivihreä toiminta tuottaa tulevaisuutta ja tukee ihmisen ja luonnon vuoropuhelua.

Forssan strategia suuntaa visioonsa kolmen strategisen teeman kautta, joista yksi on ekologinen järkivihreys. Kuhunkin strategiseen teemaan on määritelty kolme strategista tavoitetta, ja ekologisen järkivihreyden tiekartta rakentuu näiden tavoitteiden ympärille:

Ilmastomuutosta hillitsevä ja kestävyteen sitoutunut Forssa

Kiertotalouden edelläkävijä – Forssa

Luonnon ja rakennetun ympäristön monimuotoisuutta ja tasapainoa vaaliva Forssa

Vision toteuttaminen nojaa yhteisesti sovittuihin arvoihin: Avoimesti – Rohkeasti – Vastuullisesti. Ylätavoitteena voidaan pitää kiertotalous-, vastuullisuus- ja kestävyysnäkökohtien tehokasta huomiointia koko konsernissa. Vastuullisuuden yläkehikko ESG (E=environmental=ympäristö, S=social=yhteiskunnallinen, G=governance=hallinto) on merkityksellinen kaupungin lisäksi koko elinkeinoelämälle.

Ekologinen järkivihreyden tiekartta kokoaa kaupungin tekemät sitoumukset resurssiviisauteen, kiertotalouteen ja vähähiilisyteen yhden toimintamallin alle, joka jatkossa ohjaa ja velvoittaa kaupunkia edistämään niitä konkreettisten toimenpiteiden kautta. Myös yritysten siirtymistä kohti kiertotaloutta kannustetaan. Tiekartan avulla edistetään kansallisen kiertotalousohjelman mukaista siirtymää kohti hiilineutraalia kiertotalousyhteiskuntaa.

Tavoitteemme vuoteen 2030 mennessä

Olemme vähentäneet kasvihuonekaasupäästöjä vähintään 60 - 80 % vuoden 2007 määrästä.

Olemme vähentäneet syntyvän kotitalousjätteen määrää ja nostaneet kierrätysasteen 65 %:iin.

Olemme puolittaneet kulutusperäisen hiilijalanjäljen vuoden 2005 määrästä.

Tavoitteisiin pääsemiseksi

→ *Hillitsemme ilmastonmuutosta*

→ *Edistämme kiertotaloutta*

→ *Huolehdimme luonnon ja rakennetun ympäristön tasapainosta*

Asetettu välitavoite tukee matkaamme vuoteen 2050: ei jätettä – ei päästöjä – ei ylikulutusta.

Kaupunginvaltuuston asettamat tavoitteet ovat FISU-verkoston yhteisiä tavoitteita.

Tiekartan valmistelun vaiheet

Yhteisessä työpajassa Forssan kaupungin sekä Forssan Yrityskehityksen valitsemien avainhenkilöiden kanssa määriteltiin tiekarttatyön tärkeimpiä painopisteitä eri näkökulmista. Esiselvityksessä painotettiin erityisesti Forssan valtuuston hyväksymiä Fisu-verkoston välitavoitteita sekä Kanta-Hämeen kiertotaloustiekartan tavoitteita. Esiselvityksen pohjalta tiekarttatyö otettiin osaksi kaupungin strategiatyötä, ja sen nimeksi täsmentyi ekologisen järkivihreyden tiekartta. Keväällä 2023 järjestettiin ekologisen järkivihreyden strategisista tavoitteista - ilmastonmuutoksen hillintä ja siihen sopeutuminen, kiertotalouden edistäminen, luonnon ja rakennetun ympäristön monimuotoisuus ja tasapaino – omat teematyöpajat, joihin kutsuttiin kaupunkikonsernin henkilöstöä sekä eri sidosryhmiä. Teematyöpajojen pohjalta laadittiin ehdotus tiekartaksi, joka esiteltiin lautakunnille ja vesihuoltoliikelaitokselle. Kaikille avoimessa sidosryhmäseminaarissa oli mahdollisuus tuoda lisänäkökulmia tiekarttatyöhön ja sen sisältöön. Tiekartan toimenpiteiden toteutus alkaa vuonna 2024. Tulevina vuosina tiekartan tavoitteiden toteutusta seurataan ja sen sisältöä päivitetään osana talousarviovalmistelua.

Syyskuu 2022

Maalis-huhtikuu 2023

Marraskuu 2023

Kaupungin roolit

Vaikuttaja

Edelläkävijä

Mahdollistaja

Forssan kaupunki johtaa paikallista kehitystä kohti kestävää arkea. Forssa kannustaa yrityksiä, asukkaita ja yhteisöjä osallistumaan järkivihreään toimintatapaan. Kaupunki ottaa omassa toiminnassaan ekologisen järkivihreyden periaatteet huomioon ja edistää muiden tahojen mahdollisuuksia toimia samoin. Forssa tekee järkeviä valintoja ja takaa siten kuntalaisille ja tuleville sukupolville elämisen edellytykset menestyvässä, kilpailukykyisessä ja elinvoimaisessa kunnassa.

Tiekartta pitää sisällään eri tasoisia asioita

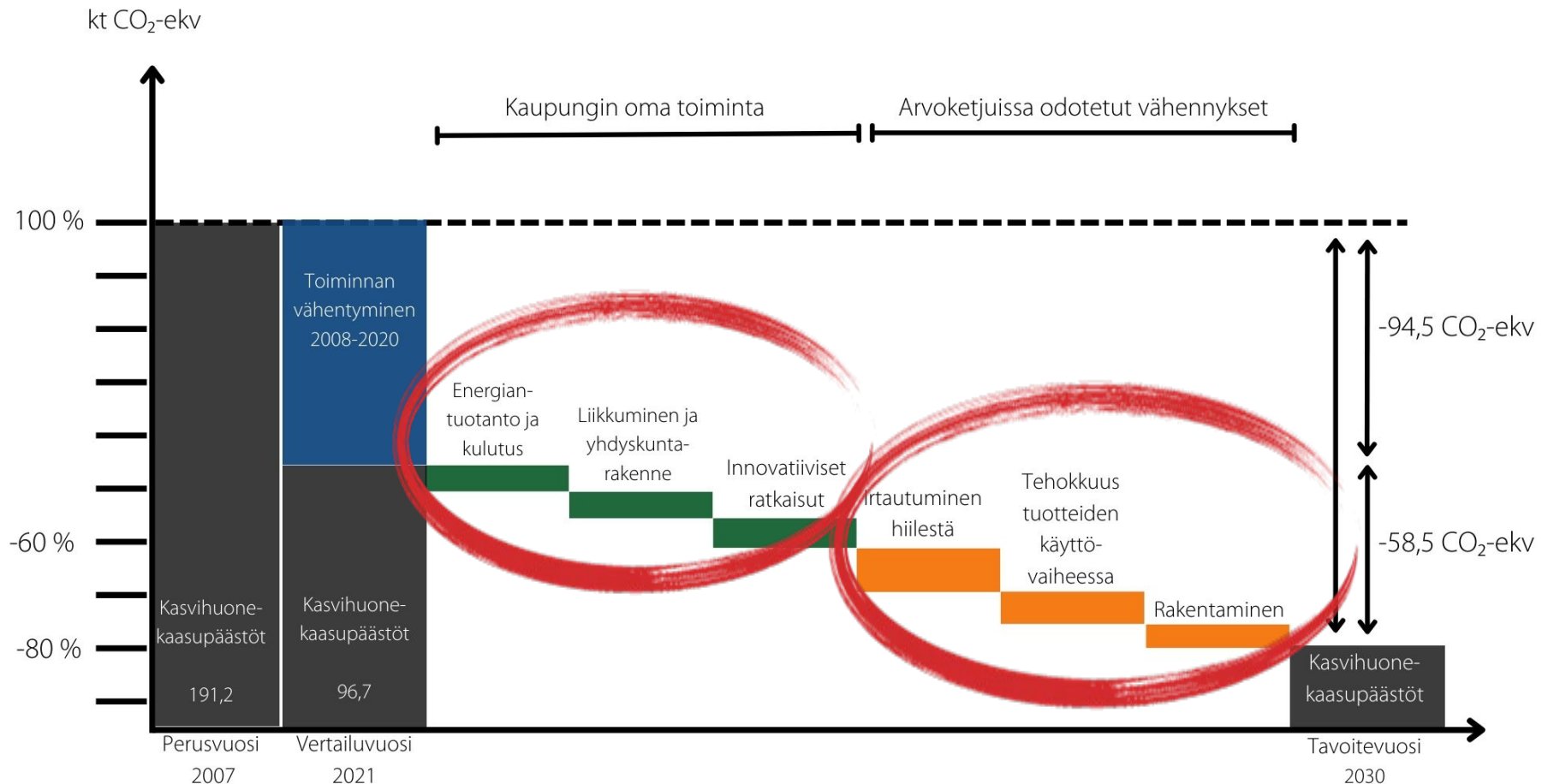
Miten tämä tehdään?

Valitsemme osa-alueet, joissa haluamme olla edelläkävijöitä
Viestimme ja markkinoimme edelläkävijyydestä näkyvästi ja tunnistettavasti

Asetamme tavoitteita suhteessa kansallisiin tavoitteisiin
Valitsemamme toimenpiteet tukevat kaupungin Järkivihreää strategiaa
Hyödynnämme verkostoja ja toimimme yhteistyössä sidosryhmien kanssa

Varmistamme ympäristönsuojelun toimivuuden kaupungissamme
Turvaamme energian saannin ja lisäämme uusiutuvan energian käyttöä
Puhdas vesi on osa kaupungin huoltovarmuutta

Etsimme vaikuttavia toimia ja asetamme tavoitteita suhteessa kansallisiin tavoitteisiin (esimerkki)

1. Ilmastonmuutoksen hillintä ja siihen sopeutuminen

Forssan kaupungin tavoite vuoteen 2030.

Toimimme aktiivisesti ilmastonmuutoksen hillinnässä ja sen vaikutuksiin sopeutumisessa.

Kehitämme ja edistämme ratkaisuja, jotka tukevat päästövähennystavoitteitamme. Vähennämme kasvihuonekaasupäästöjä vähintään 60 - 80 % vuoteen 2030 mennessä.

Tunnistetut toimenpiteet

Innovatiiviset ratkaisut ja koulutus

- ✓ Otamme käyttöön matkustuskompensaation.
- ✓ Kasvatamme aktiivisesti hiilinieluja.

Energian tuotanto ja kulutus

- ✓ Kannustamme uusiutuvan energian käyttöönottoon.
- ✓ Vähennämme energian kulutusta.
- ✓ Panostamme seudullisen energiastrategian laadintaan.

Liikkuminen ja yhdyskuntarakenne

- ✓ Kehitämme yhteiskäyttöpalveluita liikenteeseen.
- ✓ Edistämme sähköautoilua.
- ✓ Tuemme uusien ja vaihtoehtoisten liiketoimintamallien syntymistä.
- ✓ Kehitämme kevyen liikenteen olosuhteita.

Ruoantuotanto ja -kulutus

- ✓ Kehitämme ruoantuotannon ja kulutuksen välistä yhteistyötä.

Veden käyttö ja luonnonvedet

- ✓ Siirrymme kohti hiilineutraalia vesihuoltoa.

2. Kiertotalouden edistäminen

Forssan kaupungin tavoite vuoteen 2030.

Edistämme luonnonvarojen kestäväää ja tehokasta käyttöä kiertotalouden periaatteiden mukaisesti. Toimimme edelläkävijänä vastuullisuudessa, kiertotalousosaamisessa ja materiaalien uudelleenkäytön edistämisessä. Vähennämme syntyvän kotitalousjätteen määrää ja nostamme kierrätysasteen 65 %:iin.

Tunnistetut toimenpiteet

Innovatiiviset ratkaisut ja koulutus

- ✓ Mahdollistamme rakennusosien laajamittaisen uudelleenkäytön.
- ✓ Kehitämme kaupungin työntekijöiden kiertotalousosaamista.
- ✓ Kehitämme Frushista vastuullisuuden ja ESG:n kärkitapahtuman.

Energian tuotanto ja kulutus

- ✓ Hyödynnämme hukkalämpöä.

Liikkuminen ja yhdyskuntarakenne

- ✓ Kehitämme yhteiskäyttöpalveluita.
- ✓ Hyödynnämme olemassa olevaa yhdyskuntarakennetta.

Kulutus ja materiaalikierrot

- ✓ Päivitämme hankintapolitiikkaa kansallisen hankintastrategian mukaiseksi.
- ✓ Motivoimme kierrätykseen.
- ✓ Luomme edellytykset kierrätysasteen parantamiselle.

Ruoantuotanto ja -kulutus

- ✓ Vähennämme ruokahävikkiä.

Veden käyttö ja luonnonvedet

- ✓ Mahdollistamme veden turvallisen ja tehokkaan kierron.

3. Luonnon ja rakennetun ympäristön monimuotoisuus ja tasapaino

Forssan kaupungin tavoite vuoteen 2030.

Parannamme luonnon tilaa ja sen kykyä palautua sään ääri-ilmiöistä ja turvaamme pölyttäjien elinmahdollisuudet. Lisäämme aktiivisesti kuntalaisten virkistysmahdollisuuksia luonnossa. Suojellemme maa- ja vesialueita kuntakeskiarvon ylittävän määrän (%). Kartoitamme vuoteen 2025 mennessä kaupungin potentiaaliset suojelualueet suojelutoimien tueksi.

Tunnistettut toimenpiteet

Innovatiiviset ratkaisut ja koulutus

✓ Mahdollistamme luontokokemuksen osaksi jokaisen kaupunkilaisen arkea.

Liikkuminen ja yhdyskuntarakenne

✓ Kehitämme virkistysalueita monimuotoisemmiksi.

✓ Edistämme jokikokemusta.

✓ Edistämme kohdesuojelua.

✓ Tunnistamme kaupungin ekologiset vyöhykkeet ja ennallistettavat luontokohteet.

Ruoantuotanto ja -kulutus

✓ Huolehdimme elollisen ja elottoman luonnon hyvinvoinnista.

Veden käyttö ja luonnonvedet

✓ Poistamme aktiivisesti pohjavesiriskejä.

✓ Kehitämme hulevesien viivytystä.

Toimenpiteiden läpivienti - ohje toimialoille

Ohjeistus toimenpiteiden läpivientiin

Kaupunginvaltuusto on asettanut ekologiselle järkivihreydelle kolme strategista tavoitetta ja niille toimenpidekokonaisuudet*. Kukin toimenpide voi sisältää useita eri keinoja sen toteutumiseksi.

Toimenpiteisiin soveltuvia keinoja tarkastellaan eri toimialoilla ja kaupunkikonsernissa kuntastrategian arvioinnin periaatteita noudattaen. Sen mukaisesti strategian toteuttamista arvioivat henkilöstö, luottamushenkilöt, kuntalaiset ja yhteistyökumppanit soveltuvasti useamman kerran vuodessa. Arvioinnin muotoja ovat osavuositarkastukset, tilinpäätös, itsearviointit sekä tunnuslukuarviointit. Sähköisenä työvälineenä käytetään LATO:a.

Toimenpiteet on luokiteltu eri kaistoihin:

- Innovatiiviset ratkaisut ja koulutus
- Energian tuotanto ja kulutus
- Liikkuminen ja yhdyskuntarakenne
- Kulutus ja materiaalikierrot
- Ruoantuotanto ja -kulutus
- Veden käyttö ja luonnonvedet

Tiekartan toimenpiteiden toteutus alkaa vuonna 2024. Tulevina vuosina tiekartan tavoitteiden toteutusta seurataan ja sen sisältöä päivitetään osana talousarviovalmistelua.

* Nyt päätettävänä kaupunginhallitus ja -valtuusto

Muokattu Katri Mattilan alkuperäiskuosista vuodelta 1968.

Ilmastonmuutoksen hillintä ja siihen sopeutuminen (1)

Toimenpide	Keino	Vastuutaho, toteuttajat	Mittari
 Kannustetaan uusiutuvan energian käyttöönottoon	Tuulivoiman edistäminen		
	Aurinkovoiman edistäminen		
	Hajautettujen ja paikallisten energiamuotojen käyttöönotto		
 Vähennetään energian kulutusta	Energiatehokkuus-hankkeiden toteutus rakentamisessa	TekY	Kaupungin energiankulutus
	Valaistuksen muuttaminen energiatehokkaaksi	TekY	Kaupungin energiankulutus
	Muu energian kulutuksen vähentäminen		
 Panostetaan seudullisen energiatehokkuuden laadintaan	Seudullisen yhteistyön lisääminen suunnittelussa		
	Maankäytön ohjaaminen		
 Kehitetään yhteiskäyttöpäalveluitä	Kyytiringin perustaminen		
 Edistetään sähköautoilua	Latauspisteiden lisääminen kaupungin omaan infraan	TekY	Latauspisteiden määrä

Ilmastonmuutoksen hillintä ja siihen sopeutuminen (2)

Toimenpide	Keino	Vastuutaho, toteuttajat	Mittari
 Tuetaan uusia ja vaihtoehtoisia liiketoimintamalleja	Tuote- ja tuotantomuotojen kehitys	FYK, HAMK Design Factory	
 Kevyenliikenteen olosuhteiden Kehittäminen	Pyöräliikenteen edistämishankkeen laatiminen	TekY	Ohjelma laadittu 2024 aikana
 Kehitetään ruoantuotannon ja kulutuksen välistä yhteistyötä	Lähi- ja kasvisruoan käytön lisääminen		
	Forssan seudun lähi- ja luomuruoan dynaamisen hankintajärjestelmän jatkokehittäminen	FYK	
 Kohti hiilineutraalia vesihuoltoa	”Tipasta tekoihin” toimenpideohjelman mukaisesti	VHLL	Vesihuollon hiilijalanjäljen pienentäminen
 Otetaan käyttöön matkustuskompensaatio	Käyttöönotto kaupungin omille toimialoille		
 Hiilinielujen aktiivinen kasvattaminen	Luovutaan puumyynnin euromääräisestä tavoitteesta	Forssan kaupunki	Budjetoitu puunmyyntitavoite = 0 €

Kiertotalouden edistäminen (1)

Toimenpide	Keino	Vastuutaho, toteuttajat	Mittari
 Hyödynnetään hukkalämpöä	Esimerkiksi kevyen liikenteen väylien lämmittäminen		
 Kehitetään yhteiskäyttöpalveluita	Julkisen liikenteen, kaupunkipyörien, kimpakyytien yhdistäminen		
 Hyödynnetään olemassa olevaa yhdyskuntarakennetta	Vähäisempi uuden infran ja rakennusten tarve		
 Päivitetään hankintapolitiikka kansallisen hankintastrategian mukaiseksi	Kiertotalous-, vastuullisuus- ja kestävyysnäkökohtien tehokas huomiointi koko konsernissa		
 Motivoidaan kierrätykseen	Vuoden kierrätysteon palkitseminen	Forssan kaupunkikonserni, HAMK KOTILO-hanke	
 Luodaan edellytykset kierrätysasteen parantamiselle	Kierrätyksen mahdollistaminen kaikissa kaupungin kiinteistöissä ja henkilökunnan kouluttaminen	Forssan kaupunkikonserni	
 Vähennetään ruokahävikkiä	Hävikkiruoan punnitseminen ja valmistetun ruoan myynti tai luovutus käyttäjille		

Kiertotalouden edistäminen (2)

Toimenpide	Keino	Vastuutaho, toteuttajat	Mittari
 Vesi kiertää turvallisesti ja tehokkaasti	”Tipasta tekoihin” toimenpideohjelman mukaisesti	VHLL	
 Mahdollistetaan rakennusosien laajamittainen uudelleenkäyttö	Kokeilutoiminnan käynnistäminen yhteistyössä pääkaupunkiseudun, Turun ja Tampereen seutujen kanssa palvelukeskittymän luomiseksi	Forssan kaupunki, FYK, HAMK, yritykset	
 Kaupungin työntekijöiden kiertotalouden osaamisen kehittäminen kestävä kehityksen periaatteiden edistämiseksi	Yhteistyö alueen oppilaitosten, tutkimus- ja asiantuntija-organisaatioiden sekä yritysten kanssa	Forssan kaupunki, HAMK, LHKK, Luke	
 Varmistetaan Frushin jatkokehitys vastuullisuuden ja ESG:n kärkitapahtumaksi	Seudullisen yhteistyön tiivistäminen ja edellytysten kasvattaminen	FYK, HAMK, yritykset	

Luonnon ja rakennetun ympäristön monimuotoisuus ja tasapaino (1)

Toimenpide	Keino	Vastuutaho, toteuttajat	Mittari
 Kehitetään virkistysalueita monimuotoisemmiksi	Luonnonmukaisia niittyjä hoidettujen rinnalle	TekY	
	Tuodaan alkuperäisrotuja laiduntamaan niityille		
 Edistetään jokikokemusta	Jokivarren tehokas hyödyntäminen virkistyskäytössä	TekY	
 Edistetään kohdesuojelua	Luontokohteiden kartoittaminen ja suojelu	Ympto	
	Yksityisten maanomistajien neuvonta		
 Tunnistetaan kaupungin ekologiset vyöhykkeet ja ennallistettavat luontokohteet	Varmistetaan toimintatavat, joilla ekologiset vyöhykkeet säilyvät ja kehittyvät	TekY	
 Huolehditaan elollisen ja elottoman luonnon hyvinvoinnista	Paikallisesti huolehditaan luonnon hyvinvoinnista ruoantuotannon edistämiseksi	Ympto	
 Poistetaan aktiivisesti pohjavesiriskejä	Pohjavesien suojelusuunnitelman päivittäminen	TekY	Suojelusuunnitelma on päivitetty

Luonnon ja rakennetun ympäristön monimuotoisuus ja tasapaino (2)

Toimenpide	Keino	Vastuutaho, toteuttajat	Mittari
 Kehitetään hulevesien viivytystä	Hulevesiohjelman päivittäminen ja toteutus	TekY	Hulevesiohjelma on päivitetty
 Mahdollistetaan luontokokemus osaksi jokaisen kaupunkilaisen arkea	Uuden sukupolven istutustalkoot		
	Julistaudutaan viidessä minuutissa luontoon – kaupungiksi	Forssan kaupunki	

*Kuvat poistettu
tiedoston koon
pienentämiseksi*

**Vuonna 2050*
Jätteen
Päästötön
Ylikulutukseton
Forssa**